

22. חירותו הטבעית של האדם פירושה שהאיש הפשי
מכל שלטון עליון עלי אדמות, ואינו כפוף לרצונו או לסמכותו
המחוקקת של שום אדם, אלא חוקו היחידי הוא החוק הטבעי.
חירותו של האדם בחברה פירושה שאינו כפוף לשום רשות
מחוקקת זולת זו שנתכוננה על-פי הסכמת בני הקהיליה; וגם
אינו כפוף למרותו של שום רצון ולא לסייגיו של שום חוק,
זולת מה שתקבע אותה רשות מחוקקת על-יסוד האמת
שנותנים בה. החופש אינו איפוא מה שאומר לנו עליו רופרט
פילמר, בספרו "הרהורים על אריסטו" 55, — "מצב שבו כל
אדם הוא בן-חורין לנהוג כחפצו, לחיות כטוב בעיניו, ושלא
להיות כפות על-ידי שום חוק". חירותם של בני-אדם שיש
להם ממשל, פירושה שהם חיים על-פי חוק קבוע המשותף
לכל אחד מבני אותה החברה, חוק שקבעה הרשות
המחוקקת שהוקמה בתוכה; במצב זה הריני בן-חורין לנהוג
כחפצי בכל דבר שאותו חוק אינו כולל הוראות ביחס אליו,
ושלא להיות כפוף לרצונו הבלתי-יציב, הבלתי-בטוח, הבלתי-
ידוע והשרירותי של הזולת, — כדרך שהחופש הטבעי פירושו
שלא להיות כפוף לשום מעצור זולת החוק הטבעי.

החוק הוא